

ANA URKIZA

Abentura, irudimena, sentimendua... uztartzen dakien autorea

Iñaki ZUBELDIA

Biografia

Ondarroan jaio nintzen 1969ko urtarrilaren 10ean. Urtea hasi eta berehala. Halaxe sentitu izan dut betidanik; urtea hasi bezain laster zahartzen naizela. Ondarrutarra naiz, bada, jaiotzez, baina euskal herritarra bihotzez. Ez naiz leku zehatz batekoa sentitzen. Euskara bizi duen herrikoa naiz eta kostaldekoa. Euskal Herritik kanpora ere bizi izan naiz eta hizkuntzak bueltatu izan nau neure herrira. Hizkuntzak eta itsasoak. Kaletarra naizen arren, itsasoak, eta zabala bada ibaiak ere bai, lasaitasuna dakarkit, nire barruan Igeri egiteko gogo. Ura ikusita eta usainduta eguna hastea bezalakorik ez dago. Alde horretatik, Donostian bizi eta lanera oinez gerturatu ahal izateaz pribilegiatua sentitzen naiz.

Atzera begiratzen dudanean, haurtzaro zoriontsua izan nuela esaten dut. Aitak, patroizateko ikasketak egin arren, itsasoa utzi eta kooperatiba bat sortu eta han lanean jardun zuen erretiroa hartu arte, eta amak, jostuna izaki, etxean josten irakasten hasi eta bere eskola nola sortu zuen ikusi ahal izan nuen. Aitak, diru-sarrerara handiak suposatzen zituen lanbidea errefusatu eta bere gustukoa zen eta bere printzipioei erantzuten zion lanbidearen alde egin zuen; eta amak, ostera, ezerezetik, eta lanari eta kemenari esker, emakumeei sormenerako leihoak irekitzen zizkien jostunen eskola eraiki zuen. Langileak, integroak, eta anbizio handikoak izan dira biak ala biak, bakoltza bere esparruan.

Alaia eta kontakatilua nintzen umetan. Barre gangarrekoa. Dantzaria eta kantaria. Ameslaria, baita. Nahi nuena lortzeko indarra nuela sumatzen nuen.

Ikastolan irakurtzen eta idazten ikasi ez beste, nire osaba Juleni idazten hasi nintzen. Osaba Julen, orduan, Vienan bizi zen eta nik, noizbehinka, postal bat edo beste bidaltzen nion. Berak, ordea, gutun luzeak erantzuten zizkidan. Eta harreman hura magikoa egin zitzaidan. Viena ez nekien nik mapan kokatzen. Vienako kontuak beste mundu batekoak zitzaizkidan: musika, literatura, atzerri hizkuntza... Ondarroako leihotik harat mundu handi bezain ezezaguna zegoela konturatu nintzen. Eta hitzaren bidez, ezezaguna ezagun egiteko bidea egiten zela. Gogoratzen dut, garai hartantxe, lehenengo mailan irabazi nuela eskolarteko lehen idazketa lehiaketa. Arrano baten hegaldia kontatu nuen.

Beraz, osabarekiko harremanari esker hasi nintzen idazten eta gaur arte. Niretzako, idaztea, munduarekin interaktuatzeko modua da: munduan ezezaguna zaidanari gerturatzeko eta ni mundu horretan txertatzeko eta integratzeko modua.

Bederatzi urte inguru nituela, ordea, zepelaitza gainerik hegaldatu izan balitzait bezala, barre horren ozen egiteari utzi nion. Barre gangarra galdu nuen. Kontalari izatetik entzule izatera pasatu nintzen. Begiratzea nuen gustukoago, istorioak aurkitu, aztertu eta interpretatzea. Ametsak amets zirela konturatu nintzen eta errealtatea errealtate. Nire mugak deskubritu nituen. Indartsua nintzela, bai, baina den-dena ez zegoela nire esku. Inguruaren mugez jabetu nintzen. Eta adin hartan, jada, nire herri maitea, txiki gelditu zitzaidan.

Bide batez, arduratsu egin nintzen. Gehiegi, beharbada.

Garai hartan jasotako eta niretzat zutabeak izango ziren zurtoinak hiru izan ziren: ikastola (heziketa), herriarekiko konpromisoa (integrazioa) eta kultura (nortasuna).

Ikasi egin behar nuen, bihar edo etzi "nor" izateko; ekarririk egin banezakeen ekarri hori herriari zor nion, eta, oroz gaiz, euskalduna nintzen. Begi aurrean ditut, oraindik, nagusien mundutik nola ikusi nituen "Intxixu" edo eta Artzeren mailuaren dinbi-danbak herriko frontoiaren hormaren kontra. Belarrietan iltzatuta gelditu zaizkit baita "Bai euskarari"-ren aldeko martxa edo eta "berrehun mila ez" oihua.

Garai hartako manifestazioak ere ez ditut berehala ahaztuko. Behin, Guardia Zibila atera eta aitak larretara bota ninduen. Han egoteko agindu zidan, bera bueltan etorri arte. Eta nik, larre tartetik, aita nola jo zuten ikusi nuen. "Gogor" bezalako diskoak balkoitik behera botatzen ere ikusi nituen gurasoak, Guardia Zibilak harrapatuko ez bazituen. Hark guztiak, euskara nirea zela eta gorde egin behar nuela ulertzera bultzatu ninduen. Nik, bederen, hartara jarri nituen nire indarrak.

Bi mundu guztiz bereizi zitzaizkidan: nire umetakoa, ametsetakoa, zeinetan izotzetako patinetan egin nahi izango nukeen edo dantzaria izan, zergatik ez, eta bizi genuen, niretzat, inguru latz hura.

Letrak, beraz, mundu latz hartatik ateratzeko bidea ziren, bai amets egiteko, bai espazio berriak, hobeagoak izango lirakekeenak, eta ez hain mugatuak, sortzeko eta bizitzeko. Eta, bide batez, nirea zen eta hain berezia zitzaidan hizkuntzaren hondartza zabal hartan, nik ere, nire neurrian, neure hondar aletxoak uzteko.

Herrian, garai hartan, liburutegi kaxkarra genuen. Ilun-iluna eta zaharra. Sarreran komunak zeuden eta txiza antzak atzera eragiten zion edonori. Hala ere, apal ilun eta pisutsu haiek erakarri egiten ninduten eta hara joaten hasi nintzen. Liburutegian eta herrian antolatzen ziren idazketa lehiaketei esker ezagutu nuen Augustin Zubikarai. Berak, niretzako egokiak izan zitezkeen liburuak gordeta izaten zituen eta liburutegian sartzen nintzenean, apalei begira hasi aurretik, "tori, zuk irakurri hauxe" esaten zidan "eta amaitzen dozunean, etorri barriri". Nire lehenengo irakurketak erdaraz izan ziren, harik eta Augustinen liburuak irakurtzen hasi nintzen arte eta gurasoek merkaturatu ziren euskarazko lehenengo liburu bildumak erosi zizkidaten arte.

Ikastolan, berdintsu ibiltzen nintzen edozein materiatan baina nire begikoak, beti, hizkuntzari lotutakoak ziren. Lehiaketetan parte hartzen hasi nintzen, nire lanaren eta ibilbidearen fruituak besterengantzeko neurrikoak ziren jakiteko eta erantzun ona jaso nuen. Batetik, sariak irabazten nituen eta horrek beti aurrera egiteko kementa ematen du. Eta bestetik, Vienatik bueltatua zen nire osaba Julenek "Karmel" aldizkariaren zuzendaritza hartu zuen eta oso gazte-tandik, Karmel-en idazteko aukera eman zidan. Han hasi nintzen goren-go mailako idazleen eta euskaltzaleen lanak eta egitasmoak ezagutzen.

Ordurako, bada, nirea, barrura begiratu, barrua aztertu, barrua edertu eta sortzea zirela argi nuen. Irakurketa, idazketa eta pianoa izan nituen nerabegaroko urte nahaspilatsuak baretzeko formulak.

Institutua bukatu ondoren, unibertsitaterako garaia iritsi zen eta kazetaritza egitea erabaki nuen. Idazketa eta komunikazioa biltzen zituen. Albisteak edo gertaerak aztertzea gustatzen zitzaidan, iritzia konpartitzea eta jendearen ikuspuntu ezberdinak ezagutzea. Kazetaritzak, gustatzen zitzaizkidan bi alderdiak zituela uste nuen: idaztea eta iritzia sortzea.

Karrerako lehenbiziko urtean, gainera, garai hartan Eusko Jauriaritzak sorkuntza sustatzeko ematen zituen beka baten jabe egin nintzen. Urte bete ematen zidaten eleberri bat idazteko eta dirutza ikaragarria. Beka hark asko suposatu izan zuen niretzako. Eta kazetaritzaz gain, filologia ikasketak egitera animatu nintzen.

Kazetaritzako hirugarren mailan nenbilela, ordea, laugarren eta bosgarren mailako beste hamar lagunekin bat egin eta estatu mailako komunikazioko lehen junior enpresa sortu genuen. Taldeko emakume bakarra nintzen eta taldekideek ezberdin ikusten nindutela iruditzen zitzaidan. Ez beharbada emakumea nintzelako (nik sumatu bezala), ez bada, aurretiaz ere elkarte bat edo beste sortzen eskarmentua nuelako. Baina nork jakin! Kontua da, EMedia izeneko enpresa haren lehendakari izendatu nindutela eta sei hilabeteren buruan 280 bazkide izatera heldu ginela. Egitasmoa abian jarri ez beste, gure asmoa, publizitatea, prentsa laburpenak, irudi korporatiboa eta antzeko zerbitzuak eskaintzea zen. Baina zerbitzuak prestatu eta eskaintzeaz gain, beste lanik ere egokitzen zitzaigula konturatu nintzen: batez ere, bazkide guzti haiek prestatu, bakoitzari bere betebeharrak zehaztu eta aldiro, komunikatuta izatea. Enpresa kudeaketaren baliogaz eta komunikazioaren beharraz eta garrantziaz jabetu nintzen. Eta mundu berri hark guztiz liluratu ninduen. Urte hartan bertan Ingalaterrara joan nintzen niretzako berria zen mundu hartan espezializatzeke gradu-ondoko baten bila. Ez nuen ezer aurkitu.

Garai hura, bestalde, oso nirea izan zen. Unibertsitateko garaia, irakurketaren garaitzat daukat. Betidanik irakurri nuen asko baina unibertsitate garaian, irentsi egiten nituen liburuak. Pott banda deskubrimendu bat izan zen.

Hurrengo urtean, ETBeko beka lortu nuen. Kazetari gisa aritzeko azken ahalegina izan zen. Aurretik irratian eta idatzizko prentsan ere zenbait praktika egina nintzen. Eta ETBen ere, gustura egon nintzen arren, enpresa komunikazioak sortu zidan lilura ahanterik ez zuen lortu.

Karrera amaieran, beraz, Frantziara jo nuen eta han aurkitu nuen enpresa komunikazioari buruz sakontzeko gradu-ondokoa.

Frantziara joateko, ordea, dirua behar eta aurreko urteetan literatura lehiaketan bidez jasotako diru gutzia, Eusko Jaurlaritzako bekarena eta praktikan irabazitakoa Toulousera joateko erabili nuen. Hala ere, ez nahikoa izan eta frantsesetik euskararako itzulpen hainbat egin nituen. Guztiarekin, Toulousen 13 hilabeteko ikasturtea eta alokatu nuen 15 metro karratuko gela ordaindu ahal izan nuen. Sekula egin dudan inbertsiorik onena izan zen. Bai maila profesionalean, eta bereziki, maila pertsonalean.

Toulousetik bueltan, ezkondu eta Ideko Teknologia Zentruan hasi nintzen lanean komunikazio arduradun gisa eta urte batera, Danobat Taldean nintzen, komunikazio korporatiboa, kanpo eta barne komunikazioaz arduratzeko.

Garai hartan, Euskal Idazleen Elkartean bazkideku nintzen. Nire buruari idazten jarraitu nahi nuela esatea bezala izan zen, hau da, idazleen komunitatean sartzea opatu nion neure buruari. Handik aurrera, literatura nire bizitzaren parte zen.

1998. urtean, Euskal Idazleen Elkartetik, emakumezko idazle baten gonbita jaso nuen, asteburu bat emakumeon artean pasatzeko. Ama izan berri nintzen. Umea txikia zen bitartean ez nintzela idaztera dedikatuko esana nion neure buruari baina gauean titia ematera altxatzen nintzenean, lotara bueltatu beharrean, idazten harraipatzen nuen neure burua. Gonbitari balezkoarekin erantzun nion. Hainbat emakumezko idazlerekin bat egin nuen bilera hartan. Egundoko indarra sumatu nuen. Eta ulertu nuen, barruan neramanari ezin niola uko egin.

2000. urtean argitaratu zen *Desira izoztuak*, bigarren semearen jaiotzarekin batera, nire bakarkako lehen liburua, eta handik aurrera, ez naiz gelditu.

2001. urtean, Euskal Idazleen Elkartetik deitu zidaten, Plan Estrategikoa egin berri zela eta haren kudeaketaz arduratzeko. Pozarren

hartu nuen erronka eta baita lau urtez gustura lan egin ere. Urte berean hasi nintzen baita Deustuko Unibertsitatean Komunikazio Institutuzionalari buruzko klaseak ematen. Ondotik etorri ziren, EITB-Deustuko masterreko tutoretza eta Komunikazio Ikasgelaren zuzendaritza lanak. Gaur egun, Bankoa-Crédit Agricole-eko Giza Baliabideetako eta Komunikazio Zuzendaria naiz eta hiru seme-alaba ederren ama.

Kazetariak, sarritan, literaturan "denetik" egin ote dudan galdezen didate (genero ezberdinez ari direlarik). Nik esperimentatzea dut gogoko eta literaturak horretarako sekulako aukera eskaintzen du. Nik aukerari "bai" besterik ez diot esaten, edo "zergatik ez? Goazen probatzera!". Deskubritzeko, ikasteko eta mugiarazteko gogoak bizi nau. Ekimen eta erronka berriak ditut gogoko: idelatzeta eta planifikatzea lehenik, eta horien inguruan, jendea konbentzitu eta irabaztea. Sortzea eta saltzea. Baina argi daukat, hasi besterik ez naizela egin.

Nire arloa komunikazioa da ezbairik gabe. Eta ezberdinak badira ere, osagarriak direla iruditzen zait barrura begira idatzi eta liburuak argitaratzea, edo eta jendeari entzun eta bitartekaritza lanean arituta, enpresa eta langilearen beharrak komunean jartzea.

Pasioa da sentitzen dudana barruan daramadanaren berri ematen, bai idatziz, zein hitz eginez. Jendea egitasmo edo proiektu baten inguruan bilbatzea dut helburu nagusi, dela enpresaren helburu eta balioen inguruan, dela liburu baten orrietan barrena.

Bibliografia

- *Afrikako ahozko literatura, memoria kolektibotik kritika sozialera*, Egan 1998
- "Denboran luzatutako gutizia" in *Gutiziak*, Txalaparta 2000
- *Desira izoztuak*, Elkarlanean 2000
- *Gela ilunetik*, Hiria 2000
- *Betaurrekoak ditut, eta zer?*, Elkar 2001
- *Hondartzako kioskoa*, Baigorri 2001
- *Bazterreko ahotsa*, Elkar 2002
- *Zaldiko-maldikoan* (beste egileekin), Aizkorri 2002
- *Ondarroako piratak*, Ibaizabal 2003

- *Amak plastakoa eman dit*, Aizkorri 2004
- *Haurrentzako poesiaren antologia* (egile askoren artean), Alfaguara-Zubia 2004
- “Barre egiteko makina” in *El vestido nuevo del emperador, Les tres cares del Vestit, Barre egiteko makina, O novo móvil do emperador*; Oepli 2005
- *Bekatuak*, Elkar 2005
- *Nire herriak ostadarraren koloreak ditu*, Elkar 2006
- *Nire hiriko poemak*, Pamiela 2006
- *Zortzi unibertso, zortzi idazle*, Alberdania 2006
- *Ondarroako piraten abentura berriak*, Ibaizabal 2007
- “Zita amarekin” in *Ametsetako liburua*, Hitza 2007

Autoreak itzulitako obrak

- *Teresa Lisieuxkoa. Idazlan guztiak* (frantsesetik euskerara), El Carmen 1996
- *Teresa Lisieuxkoa. Nire bizitzaren historia* (frantsesetik euskerara), El Carmen 1997

Autoreari itzulitako obrak

- *Deseos de hielo*, Ttartalo 2006

Enpresa komunikazioaz

- *Enpresa komunikazioa, profesionalen ikuspegitik*, UEU 2007

Sarrera

Isil-isilik bidea irekitzen ari da Ana Urkiza Haur eta Gazte literatura-ren esparruan. Helduen literaturan, agian, oihartzun handiagoa izan du haren obrak; bereziki *Desira izoztuak*, *Bekatuak* eta *Zortzi unibertso, zortzi idazle* liburuek izan dute erantzun mediatiko handiena.

Baina hemen Haur eta Gazte literatura jorratzen ari garenez, obra horiek albo batera utziko ditugu, Anak haurrentzat eta gazteentzat idatzi duena aztertzeko.

Bere lehen bi liburuak (HGLn) 2001ean argitaratu zituen: *Nik betaurrekoak ditut, eta zer?* eta *Hondartzako kioskoa*. Biak suertatzen dira atseginak, irakurterrazak, xumeak, politak. Lehenengoak

(izenburuak ere hala eskatzen duelako) karga moral edo pedagogiko txiki bat dauka, baina hala ere gustura irakurtzen da. Bigarrena, berriz, irudimen handiko ipuina da, irakurtzerakoan sentsazio atseginak eta baikorrak uzten dizkizuna.

Harrigarria da bi lan hauetan Anak erakusten duen haur munduarekiko hurbiltasuna, gaiak jorrazteko darabilen leuntasuna eta kontakizunaren xalotasuna. Gauzak erraz ulertzen dira eta darabilen hizkuntza eta iruditeria haur batek nahiko erraz harrapatzeko modukoak dira. Beraz, esan dezakegu Anak bi obra hauen bitartez sarrera ezinhobea egin zuela haur literaturaren esparruan.

Ondoren Anaren haurrentzako bi olerki ageri dira *Zaldiko-maldikoan* izeneko liburuan (2002). *Amets zuria* eta *Pasiaran nindoala* dira olerki horien izenburuak. Lehenengoa irakurri ondoren, nire erreseina pertsonalean apunte hauek hartu nituen: poesia irudimentsua, iradokitzailea, originala, polita. Uste dut iruzkin labur honek nahiko garbi adierazten duela nire sentipena olerki hori irakurtzerakoan. Bigarrena irakurritakoan, honako hitz hauekin egin nuen nire apuntea: originala, jolastia, polita.

Hurrengo urtean, 2003an, argitaratu zuen Anak *Ondarroako piratak*, seguru asko haur literaturan orain arte idatzi duen libururik arrakastatsuen, 3.000 aleko tirada agortu eta berrargitaratu egin baita 2007an. Pertsonaia herrikoi eta berezi-bereziak ageri dira abentura liburu honetan: Kutxi, pirata herrena, Juan Zentellas, Bibotax, Otzakil, Alzaparakak etabar, zein baino zein kuriosoagoa eta xelebregoa. Liburuak izugarritzko indarra, intriga eta interesa gordetzen du eta arrantzale herri bateko gertaera eta sineskera bitxi eta harrigarriak kontatzen ditu. Badakit zenbaitek esango duela liburu kostunbrista bat dela, eta hara, esan dugu hitz madarikatua! Gure kritikoentzat beti askoz hobeak dira arazo existenzialistak edo eskatologikoak tratatzen dituzten liburuak, etorkinak, txiroak, jitoak, magrebiarrak, beltzak edo arabiarak goraiatzen dituztenak, arazo psikologiko sakonetan murgilduta bizi diren pertsona arraro edo paranoikoenak, liburu zozongo eta umeentzako interesik gabekoak, herriko kultura eta pertsonaia bitxietan oinarritutakoak baino, nahiz eta hauekin umeek askoz gehiago gozaten duten, Moby Dick, Robinson Crusoe edo Vernereren hainbat liburuarekin bezala. Ondarroako piratak liburuak kostu aldeko ume guztiak eta barne aldeko gehienak aseko ditu bere intriga, abentura eta istorio harrigarriekin. Bizi-bizi kontaktuta dago eta

herri-hizkuntza eta hizkuntza literarioa ederki uztartuta daude. Horregatik dira hain sinesgarriak protagonisten elkarrizketak, hizkuntza herrikoï zuzen eta laburrean adierazita daudelako, kosta aldekoek duten txispa berezi horrekin.

Liburu horrek jarraipena izan du 2007an *Ondarroako piraten abentura berriak* izenburua duen obrarekin. Aurrekoa bezalaxe liburu bizia, abenturaz eta emozioz betea dugu bigarren hau ere. Lehenengo liburuari buruz esandako guztiak esan litezke bigarren honetaz ere. Beraz, ez noa goian esandakoak errepikatzerara.

Obra berri bat argitaratu zuen Anak 2004. urtean: *Amak plasta-koa eman dit*. Lehen irakurleentzako liburu xumea da, baina maitasunez eta sentimenduz betea dago. Horregatik eta, une batzuetan, poesiaz kutsatuta dagoelako, oso liburu polita egiten zaio irakurleari. Egia esan behar badut, niri asko gustatu zait, hau esatea iritzi subjektibo bat azaltzea dela jakinik ere.

Eta liburu kolektibo batean ere parte hartu zuen Anak 2004an, bere poesiak paratuz, beste autore askorekin batera: *Haurrentzako euskal poesiaren antologia* izenburua du liburuak. Kasu honetan, poesia horiek ulertzeko zailak eta intelektual samarrak iruditu zaizkit niri. Baina hau ere iritzi subjektiboa izan liteke.

Hurrengo urtean, 2005ean, beste liburu kolektibo batean parte hartzen du Anak *Barre egiteko makina* ipuinarekin. Ipuin hau *El vestido nuevo del emperador*, *Les tres cares del Vestit*, *O novo móbil do emperador* izeneko liburuan argitaratu zuen. Ipuin polita eta irudimentsua da eta oso ondo idatzita dago. Ipuin klasikoan inspiratu eta antzeko bat sortu du Ana Urkizak, berria eta originala: Erregeak barre egiteko makina ekarri du. Baina, ez du barrerik eragiten, ezta herriaren gosea asetzen ere. Tramankulu horrek ez du ezertarako balio. Ironia eta umore fina erabili ditu ipuina ehuntzerakoan.

Eta, azkenik, *Nire hiriko poemak* izeneko liburu idatzi zuen Ana Urkizak, 2006an. Badakit dexenteko arrakasta eta kritika ona izan duela obra honek, baina ni ez nau bete. Horrek ez du esan nahi nire iritzia besteena baino baliotsuagoa denik. Agian nik ez dut asmatu liburuaren mamia eta izpiritua harrapatzen. Baina "zintzoa" izanik, nire iritzia eman behar dut hemen. Pixka bat hotzak iruditu zaizkit poemak, intelektualegiak, batzuetan zailak. Oso laburrak dira, esentzia harrapatu nahi balute bezala eta niri ulertzen eta sentitzen

zail suertatu zaizkit... Batzuetan ideia bikainak, imajinazioa, sintesia nabari da poema hauetan, baina niri ulergaitz suertatu zaizkit. Hainbat olerki nahiko bizkor harrapatu baditut ere, beste batzuk ez ditut hain erraz barneratu.

Hala ere, Ana Urkizaren Haur eta Gazte literatura ebaluatu behar banu, nota bikaina jarriko nioke orokorrean, sentiberatasuna, irudimena, bizitasuna, abentura eta beste hainbat eta hainbat osagarri ageri direlako bere obran.

Eta Anaren obra hobeto ulertzeko ona izango da bere lana berak nola ikusten duen galdetzea. Beraz, egilearekin batera aztertuko dugu bere obra.

Elkarrizketa

Elkarrizketatzailea: Iñaki Zubeldia (I.Z.)

Elkarrizketatua: Ana Urkiza (A.U.)

I.Z.: Noiz eta nola sartu zinen haur literaturaren munduan?

A.U.: Irakurle bezala betidanik gustatu izan zait haur literatura. Laburrean arituta emozio handiak biziarazten dituen generoa da: indartsua eta sarkorra. Ez nuke esango miresten ditudan obra eta egileen lanak berridazten saiatu naizenik baina, era batera edo bestera, miresten ditudan obra eta egile horiek niregan sorrarazi dituzten bezalako emozioak erreproduzitzea litzateke nire gogoan. *Betaurrekoak ditut eta, zer?* eta *Hondartzako kioskoa* liburuak aspaldidanik nire barrenean josita zeuden istorioak ziren eta *Eta zer?* Bildumako lehen ipuinak irakurri nitueanean, nire istorioa bilduma hartara ondo egokitzen zela iruditu zitzaidan. Kontatu nahi nuena eta modua bilduma harekin bat zetorrelakoan nengoan. *Hondartzako kioskoa* ipuinaren kasuan ere zerbait berdintsua sentitu nuen. Parte hartzeko proposatu zidatenean, bilduma hartarako egokia izan zitekeen istorioa gordeta nuela sentitu nuen.

I.Z.: Zure umeei eraginik izan al duite haur literaturaren esparrua aukeratze horretan?

A.U.: Bai eta ez. Haur literaturaren esparrua aukeratzeko ez zuten eraginik izan baina bai jarraitzerakoan. Gaur egun, haur

literaturarako zerbait idazten dudan bakoitzean, lehenengo be-
raiei irakurtzen diet eta begirik itxi gabe jarraitzen badute isto-
ria eta irribarreraren bat edo hausnarketaren bat lapurtzen ba-
diet, ipuinak funtzionatuko duelakoan gelditzen naiz. Ipuina
bukatu aurretik nekatzen hasten badira, muturra okertzen ba-
dute, edo eta galderarik ateratzen ez bazale, barrua mugiarazi
ez diedan seinale izaten da. Eta argi daukat idatzitakoak beste
buelta bat behar duela.

I.Z.: Nire ustez hasiera nahiko ona ematen diozu zure haur literatu-
rako ibilbideari lehenengo bi obrekin *Betaurrekoak ditut, eta
zer?* eta *Hondartzako kioskoa*. Zuk sentrazio bera izan al ze-
nuen, hasiera hartan?

A.U.: *Betaurrekoak ditut, eta zer?* liburuarekin oso gustura gelditu
nintzen. Liburu duina zela iruditu zitzaidan, bai edukiz edo me-
zuz eta baita formaz ere. Harrera oso ona izan zuen. *Hondar-
tzako kioskoa*, ostera, obra pertsonalagotzat daukat, sakona-
gotzat, barrukoagotzat. Eta barruan neraman ipuina zelako,
hain zuzen ere, oso gustura gelditu nintzen forma egokia ema-
tea lortzean.

I.Z.: Nola hartu zituen kritikak bi obra horiek?

A.U.: Kritikaz ez ezik, irakurlearen harreraz hitz egin nezake. *Betaur-
rekoak ditut, eta zer?* liburuak oso harrera ona izan du. Irakur-
leari obra hurbila, xamurra eta goxoa egiten zaiola esango
nuke.

I.Z.: *Zaldiko-maldikoan* izeneko liburuan hasten zara haurrentzako
poesiekin. Poesia irudimentsuak, iradokitzaileak, originalak eta
politikak kalifikatu ditut nik nire balorazioan. Gustura sentitu al
zinen haurrentzako poesia horiek egiterakoan?

A.U.: Ez zen poesia idazten nuen lehen aldia izan baina bai haur
literaturako liburu batean agertzeko idazten nuen lehenengo.
Eta bai, gustura sentitu nintzen. Generoen adinik ezaz ohartu
nintzen.

I.Z.: Zure obren artean berezia da *Ondarroako piratak*. Gazte-
txoentzako liburua da eta arrakasta handia lortu du. Hizkuntza
ere modu errealista batean erabiltzen duzu, gazteek euren ar-

tean Ondarroako hizkera darabiltelarik. Erraza izan al zen zureztat obra horren sorkuntza?

A.U.: Obraren sorkuntza erraza izan zen, bai, txikitari aitari entzundako istorioen haritik ten egindakoa baita. Buruhauste gehiago izan nuen, ordea, erregistroak asmatzen. Alde batetik, kostaldeko hizkeraren gatzak erabili nahi nuen eta, bestetik, Euskal Herriko ume guztiei helduko zitzaizkien lan bat taxutu nahi nuen eta hizkerari zegokionean, hurbilekoa egingo zitzaizkiena. Esaldi laburrak, biziak eta jostariak asmatzea izan zen giltzarria. Gazte-oxoenei guztiz atsegina eta erakargarria egin zaie.

I.Z.: Zerk eraginda idatzi duzu obra horren bigarren parte: *Ondarroako piraten abentura berriak*?

A.U.: Bi arrazoi nagusik eraman ninduten bigarren zatia idaztera: bata, idazteko eta kontatzeko istorio gehiago izatea; bestea, irakurle gazteen plazer eta interes aurpegiak ikusteak. Ondarroako piraten istorioetan hain buru-belarri sartuta eta lehenengo liburuan hain garbi bukatzen ez ziren hainbat gertaerek irakurle gazteengan halako interesa pizten zutela ikusita, bigarren atalak merezi zuela iruditu zitzaidan. Eta, arestian aipatu ez dudana arren, hirugarren arrazoi bat ere balegoke: nik neuk ere oso ondo pasatu nuen istorio horiek harilkatzen.

I.Z.: Kritikaren aldetik nolako harrera izan dute bi obra horiek? Eta gaztetxoaren aldetik?

A.U.: Lehenengo liburuaren kasuan, kritika onak izan zituen baina xumeak. Kontuan hartua izan da hainbat lekutan (bilduma, aurkezpen, promozio...). Bigarrenaren inguruan, ez dut berri handirik jaso. Irakurleei dagokienean, lehenengo liburuaren irakurle askok komentatu eta idatzi didate eskerrak emanaz. Hirugarren atalaz galdetu didanik ere badago.

I.Z.: *Amak plastakoa eman dit* liburua irakurle hasi berrientzat da. Liburu goxoa da, maitasunez eta sentimenduz betea, eta ukitu poetikoz ere bai esango nuke nik. Erraza egin al zitzaizun hain irakurle txikitxoentzat idaztea?

A.U.: Liburu horretan ulermen zailtasuna lantzen da. Ulermen zailtasuna bai umeei begira eta baita nagusioi begira ere. Horregatik

aipatu nuen obra aurkezterakoan, nire aburuz, familian irakurtzeko obra zela. Eta, hain zuzen ere, landu beharreko gaia zaila zelako, haurrei ulertzera eman ahal izateko hizkera behar zuen baina zuzenegia ere izan gabe. Arrazonamendura sentimenduek eraman gintzaten nahi nuen. Hortik, ukitu poetikoa.

I.Z.: Batzuek diote eurek ez dutela begiratzen norentzat idazten duten. Beti literatura idazten dutela, norentzat izango den kontuan hartu gabe. Posible ote da hori? Hartzailea ez al da, ba, edozein komunikazio ekintzarako subjektu garrantzitsuena? Zuk nola idazten duzu, hartzailea kontuan hartuta ala kontuan hartu gabe?

A.U.: Posible da, noski, irakurlea kontuan hartu gabe idaztea. Korronte edo estilo jakin bati atxikita idazten duten idazleak badira. Baina kasu honetan, literatura literaturagatik egiten dutela esan liteke eta literatura mota hau, ona izanik ere, irakurlego murriztago batengana helduko da. Oinarrian, gakoa, literaturaren helburua (zertarako idazten dugun) eta emaitza zein den (literaturari esker zer lortzen dugun) zehaztean legoke.

Haur literaturan, ezbairik gabe, hartzailea kontuan hartuta idatzi izan dut beti. Haur literaturan presentego daukat hartzailea helduentzako idazten dudanean baino.

I.Z.: *Barre egiteko makina* ipuin irudimentsua eta polita da. Umore eta ironia fina erabili duzu ipuin hori ehuntzerakoan. Badirudi *Erregearen jantzi berria* ipuin klasikoan oinarrituta dagoela. Nola bururatu zitzaizun ipuin hori? Badu zerikusirik aipatutako ipuin klasiko horrekin?

A.U.: OEPLik proposatutako lana da. Lau idazlek (katalaneraz, gazte-leraz, galizieraz eta euskaraz) eta lau marrazkilarik parte hartzeko aukera ireki ziguten. Eta hain zuzen ere, *Erregearen jantzi berria* ipuin klasikoan oinarritu eta ipuin horren bariazio bat idaztea izan zen proposamena. Erronka polita iruditu zitzaidan ipuin klasiko bat brodatzen saiatzearena. Denboratxoa egin nuen pentsatzen baina behin ideia bururatu zitzaidanean, lagun batek ipuin inteligentea zela esan zidan eta arrazoi hori dela medio, umorez janzten saiatu nintzen.

I.Z.: Badakit *Nire hiriko poemak* izeneko liburuak dexenteko arrakasta izan duela. Baina, barkatuko didazu, Ana, niri hainbeste ez gustatu izana. Niri, orokorrean, intelektualegiak iruditu zaizkit poemak, pixka bat hotzak, eta ulertzeko zailak. Ideia bikainak badaude tartetan, eta irudimena eta sintesirako ahalegina ere baloratu dut horietan. Baina nire inpresioa da zail suertatuko zaizkiela gazteei, ez dituztela oso ondo ulertuko... Beste inork esan al dizu horrelakorik? Edo zuk ba al duzu bestelako iritzi edo inpresiorik gazteengandik jasota?

A.U.: *Nire hiriko poemak* oso liburu polita da niretzako. Gustu handiz taxutu nuena. Hausnarketarako parada eskaini nahi nuen. Hain bizkor eta nora ez eroan bizi garen honetan, inguruan ditugun detaile txikiei, plazer naturala ematen diguten gauzei eta naturak harrotzen dizkigun galderei erantzuteko tartetxo bat hartzeko gonbita edo eskaintza izan nahi zuen. Hausnarketa laburrak. Plazer txikiak. Ideia irudimentsuak. Ilusioak... Ni gustura gelditzen nintzen lanarekin eta argialetxeari ere berehala gustatu zitzaion. Kritika oso onak izan ditu. Hala ere, egia da, haurrentzako baino areago, gazteentzako obra dela. Nire seme-alabei irakurri nienean, ez zela beraiantzako egindako lana konturatu nintzen.

I.Z.: Eskoletara joandakoan, zer inpresio jasotzen duzu umeen eta gaztetxoen aldetik? Zuretzat aberasgarri al dira eskoletako saio horiek? Zein zentzutan?

A.U.: Eskoletako saioak oso aberasgarriak dira. Irakurle gazteen aurpegi irribarretsua eta begi irekiak ikustearekin idazlea ziplo asebetetzen da. Benetako irakurleak hauexek direla konturatzten da bat: bene-benetan obran sartzen direnak. Obrak hitz egiten diela sentitzen duzu. Pertsonaiaren aldamenen jartzen direla. Are gehiago, eurak protagonista sentitzen direla. Baita idazlearen lumatik gertu ere. Galdera oso bitxiak egiten dizkizute; askotan, harrizkeoak. Eta gehientsuenetan, zure obra propioa hobeto ulertzeko balio izaten dizu. Deskubrimendu bat izaten da. Lerro artean sortzen den magiaren jabe egiten zara.

I.Z.: Nola ikusten duzu haur eta gazte literatura?

- A.U.: Euskal literaturaz ari garelarik, batetik, mailako idazleak eta, bestetik, iruditeria eta estiloa aipatuko nituzke. Nazioartekotuz doan esparrua dela esango nuke, bai Euskal Herrikoak kanporako atea ireki dituelako eta baita kanpokoari ere, itzulpengintzari esker, harrera egin zaiolako.
- I.Z.: Zein hutsune ikusten dituzu esparru honetan?
- A.U.: Nazioartera areago zabaltzea eta nazioartekoa areago ezagutzeko aukerak lantzea aipatuko nuke batetik, eta bestetik, ume eta gazteei hain eder egiten zaizkien albumen aldeko apustu nabarmenagoa egitea.
- I.Z.: Nola ikusten duzu kritikoen lana? Badago kritika objektiborik edo objektibo izateko asmoa duen kritikarik?
- A.U.: Kritika objektiboa izango bada (edo objektibo izatera hurbilduko bada), obrak aztertzeko erabiliko diren irizpideek, beti, berdinak izan beharko dute (ezingo dira obraren edo idazlearen arabera aldatu), eta, aldez aurretik, irizpide horiek arautuko dituen erakundeak onartu beharko ditu.
- I.Z.: Taldekeriarik eta *nik zuri-zuk niri* tankerako joerarik nabaritzen al duzu haur literaturaz diharduten espezialista edo kritikoen artean?
- A.U.: Literatur kritikan oro har nabaritzen den tankera dela esan liteke, eta ez bereziki haur literaturan. Eta maila batean, gurea bezalako literatura txiki batean, idazleen eta kritikarien arteko harremanak hain estuak direnean (askotan kritikariak eurak ere idazleak direlarik) eta arestian aipatu erakunde irizpide jar-tzaile bat ez dagoen artean, normaltzat ere har liteke "nik zuri-zuk niri" tankerako joera hori. Kritikak "profesionaltasun" jitea hartzen ez duen bitartean, egoera beretsuan jarraituko dugulakoan nago.
- I.Z.: Zer egin liteke umeen eta gazteen irakurzaletasuna esnatzeko eta bizkortzeko?
- A.U.: Gauza bat daukat argi: umeak eta gazteak liburu bat irakurtzera abenturatzan direnean, ezin zaiela huts egin. Beste era batera esanda: plazerra sentitu behar dutela. Deskubritu behar dute, transmititzen asmatuko dugulako edo beraiek esperimenteratu

dutelako, literaturari esker mundu berriak deskubritu eta abenturak lehen pertsonan biziko dituztela eta interaktibitateko aukera paregabea ematen duen bidea dela. Hau guztia, nire ustez, bi erataria egin behar da: umearen edo gaztearen inguruan gaudenok irakurtzean sentitzen dugun plazerra emozioz transmititzen jakinik, batetik, eta, bestetik, gustukoak izango dituzten liburuak eskuetaratzuz. Libururik onenak, euren emozioetatik hurbil daudenak dira. Emozio horiek des-kubritzean daukagu, beharbada, nagusiok, erronka.

I.Z.: Eta geroko irakurleak bermatzeko zer egin daitekeela uste duzu?

A.U.: Irakurleen klubak fenomenoak ustiatu gabeko meategi balioetsua dela uste dut.

I.Z.: Zer eman dizu haur literaturak? Pena merezi izan du ahaleginak?

A.U.: Ezin dut esan pena merezi izan duen ala ez. Ezer gutxi eskaini diot nik haur literaturari. Berak, oster, itsasoak bezala jaso nau: arrain eta korrante handien artean, plazerrez igerian egiteko aukera eskaini dit.

I.Z.: Beste zerbait erantsi nahi duzu?

A.U.: Eskerrak eman besterik ez, erakutsitako interesagatik, egindako azterketa lanagatik eta tarte hau eskaini izanagatik. Mila esker!